

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Психолого-педагогічний факультет

Кафедра хореографії

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ**

**для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальностей 014 Середня освіта (Хореографія)
і 024 Хореографія**

Полтава – 2020

УДК 793.3:378.091.27(072.8)

М54

Рецензенти:

Андрощук Л. М., завідувач кафедри хореографії та художньої культури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, кандидат педагогічних наук, професор;

Петренко Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

М54 Методичні рекомендації до написання курсових робіт / уклад.: Благова Т. О., Жиров О.А., Рева Я. Г. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2020. 48 с.

Методичні рекомендації є переліком основних вимог до написання і оформлення курсових робіт. У методичних рекомендаціях визначено послідовність етапів роботи над курсовою роботою, вміщено вимоги до змісту та оформлення курсових робіт з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін, подано критерії оцінювання та описано процедуру захисту курсової роботи. У додатках представлені зразки окремих компонентів курсової роботи.

Матеріал призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 014 Середня освіта (Хореографія) і 024 Хореографія, а також для викладачів ЗВО з метою ефективного здійснення ними керівництва курсовими роботами студентів.

УДК 793.3:378.091.27(072.8)

© Благова Т. О. , Жиров О.А. , Рева Я. Г., 2020

© Вид-во ПНПУ імені В. Г. Короленка

*Рекомендовано до друку вченою радою
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.
(протокол № 4 від 29 жовтня 2020 р.)*

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ З ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ХОРЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	6
1.1. Загальні положення.....	6
1.2. Послідовність виконання курсової роботи.....	8
1.3. Основні етапи підготовки та виконання курсової роботи.....	9
1.4. Структура і зміст курсової роботи.....	10
РОЗДІЛ 2. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ	18
2.1. Загальні вимоги до оформлення курсової роботи.....	18
2.2. Правила цитування та посилання на використані джерела в курсовій роботі.....	20
2.3. Оформлення бібліографічного списку.....	22
2.4. Правила оформлення таблиць, рисунків та додатків.....	23
2.5. Захист курсової роботи.....	24
2.6. Критерії оцінювання курсової роботи.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ...	31
ДОДАТКИ	34

ВСТУП

Професійна підготовка здобувачів вищої освіти першого бакалаврського рівнів спеціальностей 014 Середня освіта (Хореографія) і 024 Хореографія здійснюється за освітніми програмами «Середня освіта (Хореографія)» і «Хореографія» і забезпечується вивченням комплексу дисциплін загальної і професійної підготовки, спрямованих на підготовку висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців, що володіють системою професійних знань, умінь і навичок відповідно до сучасного рівня розвитку мистецької освіти. Одним із важливих видів діяльності здобувача сучасного закладу вищої освіти є залучення студентів до науково-дослідної роботи.

Навчальними планами і освітніми програмами передбачено оволодіння студентами не тільки системою теоретичних знань, але й комплексом сформованих фахових умінь і навичок самостійної роботи як основного засобу наукового пошуку майбутніх фахівців. Важливою умовою професійного становлення студентів-хореографів є написання наукових робіт – рефератів, курсової та магістерської робіт, що виконуються згідно тематики випускової кафедри.

Метою виконання наукової роботи є набуття та застосування студентами поглиблених професійних знань з дисциплін хореографічного циклу, формування практичних умінь і навичок тлумачення і застосування фахової термінології; вміння аналізувати наукові джерела з обраної проблематики. Підготовка наукової роботи сприяє оволодінню знаннями не тільки з однієї теми, обраної студентом для роботи, але й вимагає поглибленого опанування комплексу предметів хореографічного циклу, важливих для обраного фаху. Водночас у ході керівництва, перевірки, захисту означених досліджень здійснюється контроль знань та умінь студентів, виявляються студенти, схильні до наукової діяльності.

Основним принципом щодо написання наукової роботи є принцип науковості, згідно з яким зміст дослідження має бути повністю узгоджений із сучасними науковими даними. Основною метою наукової роботи є виконання студентами комплексу взаємопов'язаних завдань: навчальних, наукових та практичних, що об'єднані певною загальною темою. Окрім цього, виконання наукової роботи передбачає й реалізацію інших завдань, що впливають з основного, а саме: поглиблення та закріплення теоретичних знань з певної дисципліни; формування первинних умінь і навичок проведення наукових досліджень; набуття навичок самостійної роботи з термінологією, поняттями у галузі хореографічної педагогіки, їх тлумачення; удосконалення умінь виступати, обґрунтовувати власний погляд; закріплення умінь використання науково-методичної літератури; формування здатності до систематичної самостійної роботи.

Відповідно до навчальних планів здобувачі денної і заочної форм навчання виконують курсову роботу з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін у 7 семестрі. Специфіка написання курсових робіт мистецького спрямування полягає в поєднанні теоретичних, творчих і

експериментально-дослідницьких аспектів, що спрямовує майбутнього фахівця на готовність до практичній діяльності.

Методичні рекомендації розроблено для здобувачів вищої освіти першого бакалаврського рівнів спеціальностей 014 Середня освіта (Хореографія) і 024 Хореографія відповідно до нормативно-правових документів та матеріалів з організації науково-дослідної роботи студентів Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Вони містять детальні вимоги та рекомендації щодо підготовки досліджуваного матеріалу, змісту, структури, написання та оформлення.

РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ З ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ХОРЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

1.1. Загальні положення

Курсова робота – це самостійне навчально-наукове дослідження студента, яке виконується з певного курсу або з окремих його розділів. Відповідно до «Положенням про організацію навчального процесу в Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г.Короленка» курсова робота (проект) із навчальної дисципліни – це індивідуальне завдання, котре сприяє розширенню й поглибленню теоретичних знань студента, розвитку навичок їх практичного використання, самостійного розв’язання конкретних завдань. Завданням курсової роботи є формування у студентів умінь і навичок самостійної роботи з науково-методичною і спеціальною літературою, навчальними посібниками, уміння їх самостійно аналізувати й узагальнювати передовий педагогічний і мистецький досвід, оволодіння елементарними навичками наукових досліджень.

Курсова робота з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін має комплексний характер і передбачає закріплення студентами навичок дослідження, розвиток творчої діяльності, продуману організацію самостійної роботи. Тематика курсових робіт (проектів) розробляється відповідною кафедрою й затверджується наказом ректора по Університету. Порядок виконання курсових робіт конкретизований у методичних рекомендаціях, які розробляють відповідні кафедри. Керівництво курсовими роботами (проектами) здійснюють науково-педагогічні працівники, які мають досвід науково-педагогічної роботи. Захист курсової роботи проводиться перед комісією у складі двох-трьох викладачів кафедри за участю керівника курсової роботи (проекту).

Упродовж навчання для спеціальностей 014 Середня освіта (Хореографія) і 024 Хореографія навчальним планом передбачено виконання курсових робіт з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін.

Під час виконання цього виду діяльності здобувач повинен показати своє вміння працювати з науково-методичною літературою, систематизовувати й аналізувати фактичний матеріал і самостійно творчо його осмислювати, демонструвати власні практичні напрацювання в певному виді хореографічного мистецтва. Студент оволодіває навичками наукової роботи, закріплюючи і водночас розширюючи знання, отримані при вивченні фахових дисциплін: «Історія хореографічного мистецтва», «Світова художня культура», «Історія мистецтв», «Класичний танець та методика його викладання», «Народно-сценічний танець та методика його викладання», «Бальний танець та методика його викладання» і «Сучасний танець та методика його викладання», «Методика роботи з хореографічним колективом» тощо. Джерелом фактичного матеріалу є література з історії, теорії та практики хореографічного мистецтва, енциклопедії балету, фахові періодичні видання, наукові статті, відео- та

аудіоматеріали. Тому курсова робота розглядається як одна з форм залучення студента до навчально-дослідницької діяльності, оволодіння методикою наукової роботи і розвитку його творчих здібностей у навчальному процесі вищої школи.

Курсова робота з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін – це дослідження одного або кількох аспектів із фахових дисциплін, що має теоретичний або практичний характер. У процесі написання студенти опрацьовують наукову літературу, виявляючи ступінь розробленості проблеми і визначаючи найбільш актуальні питання з обраної теми, які поглиблюють знання предмету. Виконання курсової роботи з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін передбачає систематизацію і узагальнення теоретичних і практичних знань студентів з однієї або кількох проблем професійно-орієнтованих навчальних дисциплін. Для успішного написання курсової роботи студент повинен мати широке уявлення про стан досліджуваної проблеми (проаналізувати нормативно-правові документи, психолого-педагогічну, науково-методичну, мистецтвознавчу літературу, позитивний педагогічний і мистецький досвід теоретиків і практиків хореографічного мистецтва, за потреби звернутися до архівних джерел).

Курсова робота повинна відповідати вимогам актуальності і практичної значущості. Тому здобувачі поряд із літературою наукового характеру використовують фактичні матеріали мистецько-педагогічної і творчої діяльності самодіяльних хореографічних колективів, як правило, за місцем проходження практики або постійної роботи. Тематика курсових робіт повинна відповідати завданням навчальної дисципліни, цілям та задачам професійної підготовки фахівців-хореографів на сучасному рівні розвитку науки і практики.

Курсові роботи з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін є різними за формою, метою і завданнями дослідження. Тип курсової роботи зумовлює її структуру. Специфіка виявляється на рівні формування основної частини.

Виділяють такі типи курсових студентських робіт з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін:

1. Теоретико-експериментальні. Вони спрямовані на здобуття знань у галузі дидактики та теорії виховання. У них розглядаються доцільні шляхи вдосконалення педагогічних основ організації навчально-виховного процесу в танцювальних колективах. Завдання таких робіт полягає в уточненні, поглибленні, систематизації, узагальненні принципів, методів, засобів, форм навчання та виховання, а також у перевірці власних ідей і напрацювань щодо навчального процесу. Структура даного виду передбачає наявність в основній частині теоретичного і практичного розділів. У першому висвітлюються теоретичні основи досліджуваної проблеми, окреслюються ймовірні шляхи її розв'язання, у другому здійснюється практична перевірка висунутих положень, експериментальне дослідження (при наявності). Педагогічний експеримент ґрунтується на висуненні студентом власного вихідного теоретичного положення, розробці на його основі методики практичної роботи з учнями та апробації її ефективності.

2. *Методичні*. Курсові з різних методик хореографії. Метою таких робіт є використання фахових знань і практичних умовах. На відміну від теоретичних робіт, які спрямовані на висвітлення ключових проблем педагогічної науки, на збагачення теоретичних знань, методичні дослідження розкривають умови оптимізації розв'язання практичних завдань. Вони є більш поглибленими, адже містять в основній частині окрім теоретичного й практичного розділів ще й методичний, де автор пропонує певну методику або підбір методик для вирішення завдань дослідження, зокрема, методику проведення певної частини, фрагмента навчально-виховного процесу. Зміст методичної роботи може бути описовим або пошуковим.

3. *Історико-педагогічні*. Зазвичай вони присвячені висвітленню творчої спадщини певної персоналії. Даний вид роботи передбачає ґрунтовний історіографічний аналіз заявленої теми дослідження (*історіографія* – сукупність досліджень, присвячених певній проблемі чи історичній епосі). Такі роботи потребують дотримання спеціальних вимог: чіткої хронологічної послідовності, точного відтворення назв історичних подій, явищ, правильної термінології тощо. Курсове дослідження історичного спрямування може містити аналіз хореографічного мистецтва, освіти на різних етапах історичного розвитку, висвітлювати теоретичний, творчо-практичний досвід, мистецько-педагогічні ідеї видатних балетмейстерів, виконавців, педагогів-хореографів минулого, розкривати етапи становлення й розвитку певного виду танцювального мистецтва або навчально-виховного, творчо-постановочного, тренувального процесів, періоди розвитку системи мистецької освіти та естетичного виховання. Як зазначає О. Рудницька, джерелами таких робіт виступає наукова література, бібліографічні відомості, епістолярна спадщина, архівні документи, матеріали періодичної преси того хронологічного проміжку, який досліджується, спогади сучасників. Для їх пошуку необхідна робота в бібліотеках і архівах, результатом якої має стати висвітлення маловідомих фактів, порівняльний аналіз, актуалізації ідей, визначення аспектів творчого використання цінних надбань теорії і практики хореографічної освіти в сучасних умовах.

4. *Теоретична* робота у чистому вигляді не існує, оскільки аргументація висунутих положень все одно включатиме посилання на досвід, проведений певним дослідником, відомим і авторитетним у розглядуваній галузі. Зазвичай у такій роботі у першому розділі основної частини розглядається певне явище, як цілісна система (феномен), у другому – частина явища (характеристика, властивість, якість феномена) як елемента системи.

1.2. Послідовність виконання курсової роботи

Курсову роботу доцільно виконувати у такій послідовності:

- вибір теми та її затвердження;
- обґрунтування її актуальності;
- визначення концептуального апарату (мети, завдань, об'єкту, предмету дослідження);

- добір та опрацювання літературних джерел і електронних ресурсів, їх аналіз і систематизація;
- складання попереднього плану;
- збір і опрацювання фактичного і статистичного матеріалу, вивчення практичного досвіду, проведення експериментального дослідження;
- обробка отриманих результатів, кількісний та якісний аналіз результатів дослідження в цілому;
- написання основного тексту роботи;
- формулювання висновків дослідження та практичних рекомендацій;
- оформлення списку використаних джерел та додатків;
- технічне оформлення роботи;
- підготовка роботи до захисту.

1.3. Основні етапи підготовки та виконання курсової роботи

Написання курсової роботи передбачає такі етапи:

- підготовчий;
- основний етап;
- заключний етап.

Підготовчий етап розпочинається з вибору теми. Обрання теми роботи є першим і надзвичайно важливим кроком, адже визначає спрямованість думок та інтересів студентів. Тему курсової роботи студенти обирають самостійно із запропонованого кафедру переліку. Проте студент може запропонувати на розгляд кафедри власну тему з обґрунтуванням актуальності її виконання. До остаточного затвердження тематики можливим є корегування теми відповідно до пропозицій студентів, їх нахилів та інтересів. Основна вимога полягає в тому, щоб тема наукової роботи не співпадала із темами, висвітленими у навчальній літературі та не повторювала тематики попередніх (вже захищених) курсових робіт. Такий підхід зорієнтований на стимулювання творчого пошуку та самостійності наукового дослідження.

Обрання теми визначається насамперед тим, чи може автор організувати дослідження: проаналізувати літературу з обраної проблеми, підібрати методики, знайти потрібну кількість досліджуваних і мотивувати їх. Непродуманість часових можливостей та можливостей пошуку досліджуваних часто є перешкодою для своєчасного виконання курсової роботи.

Назва має бути інформативною, лаконічною, відображати суть досліджуваної проблеми, містити об'єкт і предмет дослідження, вказувати на мету та завершеність досліджень. Не бажано формулювати назву “Деякі питання...”, “Дослідження деяких аспектів...”, “До питання...”: надмір узагальнені формулювання ніскільки не відображають суті проблеми. Орієнтовна тематика курсових робіт з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін представлена в додатку Г.

Після визначення теми дослідження відбувається обґрунтування студентом актуальності теми дослідження й отримання індивідуального завдання від керівника роботи щодо питань, які необхідно вирішити – ознайомлення зі

станом проблеми, проведення оцінки її новизни та перспективності, визначення концептуального апарату (мети, завдань, об'єкту, предмету дослідження), проведення необхідного огляду та аналізу літературних джерел, нормативної бази, розробка змісту роботи, складання попереднього плану дослідження й узгодження його з керівником.

Основний етап реалізується відповідно до вимог щодо організації наукового дослідження і передбачає: збирання й обробку фактичного матеріалу, вивчення й узагальнення практичного досвіду роботи танцювальних колективів, виконання науково-дослідного завдання, написання розділів на основі обробленого теоретичного і практичного матеріалу; викладення тексту роботи згідно з її структурою, проведення експериментальної роботи (якщо робота передбачає експериментальну частину), підготовку публікацій з тематики дослідження (за бажанням студента). Після встановлення істинності фактів постає питання осмислення та віднаходження зв'язків і залежностей між явищами і подіями. На цьому етапі студент найповніше реалізує своє право на власне розуміння феномена чи сюжету, які є темою курсової роботи, висловлення своєї аргументованої думки.

Заключний етап передбачає формулювання висновків та рекомендацій до курсової роботи, оформлення списку використаних джерел і додатків, літературне оформлення роботи, редагування тексту, його доопрацювання з урахуванням зауважень наукового керівника, підготовку роботи до захисту.

1.4. Структура і зміст курсової роботи

Курсове дослідження повинно мати характер завершеної роботи як щодо змісту, вичерпності теми, так і форми та структури. У ньому є такі основні структурні елементи:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ (3-5 ст.);
- основна частина (до 20 ст.);
- висновки (2-3 ст.);
- список використаних джерел;
- додатки (за потреби).

Титульний аркуш курсової роботи оформлюється за встановленим зразком та є першою сторінкою курсової роботи, проте номер на ній не проставляється. На титульній сторінці послідовно, зверху вниз, розміщується така інформація:

- назва міністерства;
- назва закладу вищої освіти;
- найменування кафедри, на якій виконувалась робота;
- тема курсової роботи;
- відомості про автора курсової роботи (із зазначенням курсу, групи, форми навчання, спеціальності);
- відомості про наукового керівника (із зазначенням наукового ступеня і вченого звання);

- залишається місце для відомостей щодо захисту та оцінювання курсової роботи;
- склад комісії із захисту курсових робіт;
- місто і рік виконання роботи.

Приклад оформлення титульного аркуша наведено в додатку А.

Зміст подається на початку роботи. Він повинен містити назви та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, вступу, висновків, списку використаних джерел, додатків. Усі сторінки роботи, від титульної до останньої, нумеруються арабськими цифрами без пропусків або літерних додатків. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Розділи зазвичай нумеруються арабськими цифрами (розділ 1, розділ 2). Підрозділи також мають порядкову нумерацію у межах основної частини роботи та позначаються теж арабськими цифрами, тільки через крапку (наприклад: 1.1; 2.1. тощо). Тобто номер підпункту включає номер розділу і порядковий номер підрозділу, що розділені крапкою. Розділи і підрозділи не можуть дублювати один одного за змістом, але разом вони повинні повністю розкривати тему курсової роботи. Підрозділи, на які ділиться розділ, не повинні співвідноситися один з одним як частина і ціле. Заголовки у змісті повинні точно дублювати заголовки в тексті. Не дозволяється скорочувати заголовки у змісті або подавати їх в іншому формулюванні, послідовності та підпорядкованості порівняно із заголовками в тексті роботи. Зміст усіх розділів і підрозділів має відображати основні структурні елементи роботи та їх підрозділи. Зразок оформлення сторінки зі змістом для курсової роботи подано в додатку Б.

Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість. Він має бути чітким, лаконічним, логічним і не переобтяженим теоретичними положеннями. Його доцільно писати після того, як підготовлено основну частину роботи, коли склалася повна картина всього дослідження. Вступ містить загальну характеристику роботи за такими елементами: актуальність теми, мета і завдання дослідження, об'єкт, предмет, методи дослідження, структура роботи. Рекомендований обсяг вступу – до 3-5 сторінок.

Актуальність теми передбачає обґрунтування доцільності роботи, висвітлення важливості та необхідності вивчення окремих, недостатньо досліджених аспектів та теми загалом на даному етапі розвитку суспільства, науки, практики для підвищення ефективності і результативності навчально-виховного процесу. Важливим є посилення на державні документи, у яких зазначається дана проблема, доведення необхідності розв'язання конкретних практичних завдань, які допомагають змінити ситуацію в діяльності закладів загальної середньої освіти, позашкільних і мистецьких установах. Висвітлення актуальності повинно визначити сутність наукової проблеми та бути небагатослівним.

Від обґрунтування актуальності логічно перейти до короткого огляду використаної літератури, у якому розглядаються найбільш цінні, актуальні роботи, перераховуються основні програмні концепції та виокремлюються деякі проблеми, що вже були раніше розглянуті дослідниками. Загально прийнято вказувати прізвища та ініціали провідних педагогів, науковців, дослідників і митців, які займаються дослідженнями в даній галузі. Змістом огляду вивченої літератури є підкреслення важливості саме того аспекту, який обраний у роботі. Цю частину бажано закінчити коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даній галузі.

Мета тісно пов'язана з об'єктом та предметом дослідження і закладена в самій темі роботи. Вона повинна чітко вказувати, що саме вирішується в роботі. Проте мета не повинна збігатися з назвою роботи. Це – прогнозований результат, якого необхідно досягти в процесі дослідження. Для формулювання мети доцільно вживати такі словосполучення: «визначити», «виявити», «схарактеризувати», «встановити», «обґрунтувати», «висвітлити», «довести», «перевірити», «з'ясувати», «розробити» тощо. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Чітке і зрозуміле уявлення мети сприяє розумінню поставлених перед студентом завдань, допомагає цілеспрямованій роботі дослідника, активізує його творчий потенціал.

Важливим є обґрунтовано сформулювати мету, яка полягає в основному у підвищенні ефективності педагогічного процесу, визначенні умов, шляхів, змісту, форм, методів його досягнення; у встановленні, виявленні наукових фактів, формулюванні закономірностей, обґрунтуванні найбільш ефективних шляхів вирішення наукових та творчих проблем; встановленні особливостей застосування визначених результатів на практиці та ін. Мета розкриває те, що автор хоче визначити при проведенні досліджень: встановити залежності між чинниками; визначити зв'язки між явищами; розробити умови для усунення недоліків; розкрити можливості вдосконалення процесу; охарактеризувати обставини; простежити розвиток тощо. Мета курсової роботи повинна бути сформульована таким чином, щоб указувати на об'єкт і предмет дослідження.

Мета дослідження передбачає розв'язання ряду конкретніших *завдань дослідження*. Вони дають уявлення про те, на що буде спрямована дослідницька діяльність. Завдання дослідження – це послідовні етапи дослідницької роботи, спрямовані на досягнення поставленої мети. Завдання повинні послідовно і логічно розкривати, конкретизувати мету дослідження і відображатися у подальших висновках роботи. Вони можуть включати такі складові:

- > вивчення та аналіз наукової психолого-педагогічної, мистецтвознавчої, історичної та методичної літератури з хореографії і на цій основі з'ясування теоретичних питань із досліджуваної проблеми;
- > вивчення стану практичного вирішення даної проблеми: виявлення важливих досягнень і типових недоліків їх причин, основних здобутків передового педагогічного та хореографічного досвіду та ін.;

- виявлення і розкриття сутності явищ, процесів, подальше вивчення, характеристика певних ознак;
- обґрунтування необхідності системи заходів щодо вирішення даної проблеми;
- експериментальна перевірка пропонованої системи заходів щодо відповідності її критеріям оптимальності;
- розробка методичних рекомендацій та пропозицій із використання результатів дослідження у практичній роботі, тобто завдання передбачають виконання певного обсягу робіт: вивчити, описати, встановити, з'ясувати роль, проаналізувати, визначити тощо.

Завдання курсової роботи повинні бути чітко сформульованими і відображати логіку та етапність здійснення дослідження. Їх не може бути занадто багато, достатньо трьох-чотирьох, які конкретно визначають шляхи, засоби досягнення поставленої мети, спрямованість і хід дослідження. Від переліку завдань залежить структура роботи: кожному з поставлених завдань має відповідати конкретна її частина – розділ або параграф.

Формулювання проблеми спричинює вибір *об'єкта дослідження*. Ним може бути галузь педагогічної дійсності або педагогічний процес, або певне педагогічне відношення, що містить у собі протиріччя. Об'єкт дослідження – це частина реальної дійсності, яка підлягає дослідженню, тобто це процес або явище, які визначають проблемну ситуацію. Об'єкт – це те, на що спрямовано процес пізнання. *Предмет дослідження* знаходиться в межах об'єкта (спосіб бачення об'єкта з позиції науки) та конкретизує, що саме в об'єкті підлягає дослідженню. Предмет дослідження – це частина, сторона об'єкта. Об'єкт дослідження виступає як задане, предмет – як те, що відшукується, з'ясовується. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. Будь-який об'єкт дослідження – це якась певна сукупність властивостей і відношень між явищами, що існує об'єктивно і служить конкретним полем пошуку. Об'єкт дослідження в педагогіці – це якийсь процес, явище, на яке звернена увага дослідника, наприклад, на процес становлення нової освітньої системи, на ефективність певної педагогічної технології тощо. Визначити об'єкт дослідження – значить, з'ясувати, що саме розглядається в дослідженні. Об'єктом педагогічного дослідження має бути процес навчання чи виховання.

Основними об'єктами педагогічних досліджень є діяльність учителів (керівників колективів, викладачів) і учнів (танцівників, гуртківців, студентів), педагогічні стосунки (між суб'єктом і об'єктом навчання та виховання, особистістю і колективом, навчанням і самоосвітою, вихованням і самовихованням), організація чи управління пізнавальною, творчою або професійною діяльністю молоді, навчально-виховним процесом, професійною підготовкою студентів чи навчально-виховним закладом тощо.

У предмет включаються тільки ті елементи, зв'язки і відношення об'єкта, що підлягають вивченню в дослідній роботі. У тому самому об'єкті можуть бути виділені різні предмети дослідження. Тому визначення предмета дослідження означає і встановлення меж пошуку, і припущення про найбільш

істотні в плані поставленої проблеми зв'язки, і припущення можливості їх тимчасового вичленювання й об'єднання в одну систему. У предметі в концентрованому вигляді містяться напрямки пошуку, найважливіші завдання.

Предмет дослідження завжди є вужчим поняттям, ніж об'єкт. Він визначає тему курсової роботи і повинен «міститися» в назві, але не повторювати тему дослівно. Саме тому увага автора при написанні роботи повинна бути спрямована на предмет. У структуру предмета, як правило, включаються: історія розвитку об'єкта і вчень про нього; істотні властивості, якості і закономірності розвитку об'єкта, його структурно-компонентний склад; логічний апарат і методи, необхідні для формування предмета.

Методи дослідження. У даному пункті перераховують використані методи дослідження для досягнення поставленої в роботі мети та змістовно визначають, що саме досліджувалось кожним методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів. Методи дослідження виступають інструментарієм здобуття фактичного матеріалу для вирішення поставлених у курсовій роботі завдань. Залежно від етапів дослідження в курсовій роботі з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін використовуються дві групи методів: теоретичні (теоретичний аналіз і синтез; індукція і дедукція; порівняння; моделювання; класифікація; складання бібліографії; реферування; цитування тощо) та емпіричні (педагогічне спостереження; аналіз методичних прийомів та методів навчання хореографії на основі досвіду та методик відомих зарубіжних і вітчизняних науковців і педагогів-хореографів, опитування, анкетування, узагальнення, експеримент тощо). Оптимальний вибір методів дослідження складає методику дослідження як певної послідовності пізнавальних дій, спрямованих на вирішення дослідницьких завдань.

Структура роботи – це короткий опис основних елементів курсової роботи із вказівкою на загальний обсяг (кількість сторінок) та обсяг основної частини (кількість сторінок). Також треба вмістити відомості щодо кількості таблиць, рисунків, схем та діаграм, які уведено до основного тексту роботи, та вказати на кількість додатків та використаних джерел.

Приклади структури вступу та змісту курсових робіт з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін представлено в додатку В.

Основна частина складається з двох-трьох розділів. При цьому перший розділ присвячений теоретичному висвітленню проблеми, другий (третій) має практичний характер. Розділи включають підрозділи, які, в свою чергу, можуть містити окремі пункти, підпункти. Кількість розділів обумовлюється завданнями роботи, авторським задумом. Структура основної частини роботи повинна точно відповідати обраній темі та повністю розкривати реалізацію завдань дослідження. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку. Основні розділи повинні мати бібліографічні посилання на літературу, що дозволяє аналізувати власні дані та порівнювати їх з даними інших літературних джерел. Кожен розділ необхідно завершувати лаконічними висновками, що логічно узагальнюють викладене.

Перший розділ містить постановку наукової проблеми, загальну інформацію про види, жанри, стилі хореографічного мистецтва, історичний екскурс у виникнення та їх основні еволюційні фази, зразки балетмейстерських робіт у певному стилі, закони драматургії в хореографічному мистецтві, відомості про хореографів, які зробили значний внесок у постановку танцю, види та принципи діяльності балетмейстера, аналіз їх використання в зарубіжному та вітчизняному хореографічному мистецтві. Також він може бути присвячений вивченню творчості видатного хореографа минулого чи сучасності. У цьому випадку у ньому вміщуються біографічні дані, особливості становлення його як митця, опис творчого шляху, мистецьких здобутків, творчої спадщини.

У першому розділі подаються наукові та теоретичні основи проблеми, що розглядається в курсовій роботі: історіографію генези питання; стан проблеми у психолого-педагогічній, науково-методичній, мистецтвознавчій літературі, різні підходи до її вивчення; опис вивчених фактів і закономірностей; психолого-педагогічні основи теми; опис психолого-педагогічних теорій та принципів, на які спирається вивчення цієї теми; визначення основних понять, пов'язаних з проблемою, їх трактування різними вченими; огляд основних ідей, концепцій, теорій науковців; виклад наукових фактів, що пояснюються в аспекті теми дослідження. У ньому стисло, критично висвітлюються роботи попередників, окреслюються основні етапи розвитку наукової думки з даної проблеми, вирізняються ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначається своє місце у розв'язанні проблеми. Обов'язковим є порівняння точок зору представників різних наукових шкіл, використання статистичних даних з обов'язковим посиланням на джерела їх опублікування.

Перший розділ повинен скласти теоретичну основу для другого розділу. З цією метою студент подає тільки той теоретичний матеріал, який є необхідним для розв'язання практичних питань, визначених цілями та завданнями роботи. Невиконання цієї вимоги призводить або до надмірного збільшення обсягу першого розділу. Тому цей розділ повинен являти собою не виклад загальновідомих положень з навчальних дисциплін, а бути аналізом теорії за темою, обраною студентом. Результатом теоретичного дослідження має бути сформований теоретичний підхід щодо визначеної проблеми, її основних питань, підходів і критеріїв оцінки. Розкриття теоретичних питань повинно мати елементи наукової новизни з формуванням власної позиції щодо проблематики дослідження, містити авторські пропозиції щодо вдосконалення визначень окремих термінів, доповнення та уточнення класифікацій, поліпшення методик.

Глибоке вивчення теорії слугує основою для правильного осмислення практичної частини роботи і для формулювання обґрунтованих висновків. Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 20 % обсягу основної частини роботи. Цей розділ може включати 2-4 параграфи, які обов'язково закінчуються стислими висновками.

У *другому розділі* детально розкривається сутність проблеми, що розглядається, більш конкретизуються фактичні матеріали предмету дослідження. Тут аналізуються засоби практичного застосування тієї проблеми, яка є темою роботи. Якщо робота має історико-педагогічне спрямування, у цьому розділі описують історичний розвиток досліджуваного феномена, розглядають генезу розвитку того чи іншого напрямку в хореографічному мистецтві (наприклад, становлення та розвиток танцю бального танцю в Україні), висвітлюють персоналії, нормативно-правові, структурно-змістові та організаційні особливості. Він також може містити дослідно-практичне висвітлення теми з наведенням конкретних результатів проведеного експерименту, детальним аналізом досвіду діяльності дитячих хореографічних колективів тощо.

Якщо другий розділ має практичне спрямування, він може бути присвячений творчій роботі і містити опис сюжету, малюнку і композиції танцю, умовні позначення, музичний матеріал, методика постановки танцю. На основі попереднього вивчення передового педагогічного досвіду та аналізу літератури студент розробляє та впроваджує авторські методики і власні креативні ідеї, проводить вимірювання, тестування, опитування для збору та нагромадження емпіричних даних, складає методичні рекомендації щодо викладання хореографії чи використання тієї чи іншої техніки танцю, розробляє фрагменти занять або уроків, сценарії, плани-конспекти, підбирає хореографічний, ігровий матеріал тощо.

Якщо курсова робота має експериментальний характер, другий розділ містить виклад загальної методики та основних методів досліджень, експериментальну частину і методику досліджень, відомості про проведені теоретичні або експериментальні дослідження, аналіз і узагальнення результатів досліджень, розробки навчально-методичних матеріалів.

Робота повинна містити в собі нові ідеї, узагальнення і висновки, спрямовані на вирішення основної проблеми. Тому студент повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених задач, оцінку достовірності одержаних результатів, їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і закордонних науковців.

Висновки є логічним завершенням курсової роботи, підсумком проведення теоретико-експериментального дослідження. У висновках у лаконічній формі формулюють результати, отримані в процесі роботи, викладають головні наукові та практичні результати досліджень, аргументуючи кількісними та якісними показниками. Вони повинні інформувати про досягнення мети дослідження і виконання конкретних поставлених завдань. Загальні висновки не повинні повторювати висновків до розділів, а відповідати поставленим завданням курсової роботи. Далі формулюються рекомендації щодо наукового та практичного використання одержаних результатів. Дуже важливо, щоб висновки відповідали поставленим завданням. Рекомендується, щоб їх кількість була не меншою, ніж кількість поставлених у роботі задач. Обсяг висновків не повинен перевищувати 2-3 сторінок. При описі результатів курсової роботи

доцільно використовувати фрази типу: «систематизовано», «доведено», «узагальнено», «розкрито», «вперше виявлено, що ...», «уточнено» тощо.

Кожен висновок рекомендується оформляти окремим абзацом. У першому пункті висновків доцільно дати оцінку стану вивчення проблеми дослідження, далі – викласти результати дослідження, ґрунтовані на висновках до кожного розділу курсової роботи. Також доречно визначити перспективи подальших розробок із досліджуваної теми, окреслити цілі і завдання наступних етапів дослідження.

У курсовій роботі після висновків подають «Список використаних джерел». Він укладається відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи і містить повний бібліографічний опис усіх документів, наукових праць та довідкової літератури, використаних автором у будь-якій формі. Назви розміщуються за алфавітом з нового рядка – спочатку кириличні видання, потім видання латиною. Записи розташовують в алфавітному порядку за прізвищами авторів або перших слів назв творів, написаних без вказання автора. Авторів, які мають однакові прізвища записують в алфавітному порядку їхніх ініціалів. Праці одного автора записують за алфавітом перших букв назв його праць. Праці одного автора з однаковою назвою записують за хронологією. У курсовій роботі має бути посилання не менш ніж на 20-30 джерел. Усі публікації, включені до «Списку використаних джерел», нумеруються. Нумерація повинна бути наскрізною. Не рекомендується вживати у курсових роботах інші назви цієї структурної частини («Література», «Бібліографія» чи інші).

Змістовність списку дає уявлення не тільки про ступінь вивчення досліджуваної теми, але й про глибину авторської роботи над темою. Приклади оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел наведено в додатку Д.

Додатки містять допоміжний матеріал, який конкретизує, доповнює та ілюструє основний зміст: інструкції та методики, опис алгоритмів дій (конспекти уроків та позакласних заходів тощо); ілюстрації допоміжного характеру (таблиці, діаграми, схеми, графіки, карти, описи танців, репродукції картин, ілюстрації до творів, костюмів, фото балетмейстерів тощо); формули і розрахунки, зразки анкет, тестів, опитувальних листів та ін. Додатки позначаються послідовно великими літерами української абетки за винятком літер Г, Є, І, Й, О, Ч, Ї. Додатки починаються з аркуша, на якому в центрі написано слово «ДОДАТКИ». Далі кожен додаток починається з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується «Додаток__» і велика літера, що позначає додаток. На кожний додаток повинно бути посилання в тексті, наприклад, «... описано в інструкції користувача (дод. Б)». При повторному згадуванні використовують вислів «(див. Додаток Б)». Обсяг додатків не повинен перевищувати обсяг курсової роботи.

РОЗДІЛ 2. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

2.1. Загальні вимоги до оформлення курсової роботи

В основному курсові роботи повинні бути систематизовані й оформлені у вигляді тексту. Виклад матеріалу повинен бути системним і чітким, логічним, послідовним, із переконливою аргументацією, точністю формулювань. Текст курсової роботи повинен відповідати орфографічним і стилістичним нормам сучасної літературної мови. Щоб зробити посилання, у тексті після згадування про конкретне джерело у квадратних дужках указують порядковий номер [12], у разі необхідності (наведення цитати) указують і сторінку [12, с. 36].

Курсова робота виконується українською мовою. Обсяг курсової роботи становить 25-35 сторінок основного тексту в комп'ютерному наборі (розмір шрифту – 14; інтервал – 1,5, шрифт – Times New Roman, абзацний відступ – 1,25 мм). Виклад матеріалу ведеться від третьої особи множини («ми», «на нашу думку»). Відступи на сторінці: зверху та знизу – 20 мм, зліва – 30 мм, справа – 10 мм). У тексті документа необхідно дотримуватись рівномірної щільності, контрастності та чіткості зображення впродовж усього документа. Перенесення слів у тексті курсової роботи не допускається. Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту (графіки) машинописним способом або від руки. Виправлення повинно бути чорного кольору.

Список використаних джерел і додатки не входять до основного змісту курсової роботи. Нумерацію сторінок курсової роботи слід починати з титульної сторінки, закінчувати на останній. Отже, перша сторінка – титульний аркуш, друга – «зміст», але цифри «1» і «2» на них не ставлять («3» і так згідно порядку). Порядковий номер сторінок ставиться в правому верхньому куті.

Текст роботи повинен бути стислий, точний та логічно послідовний. Текст викладають, дотримуючись норм чинного українського правопису, використовуючи стиль ділового мовлення, необхідний для службових документів. Потрібно користуватися усталеною лексикою, наявною в академічних словниках, дотримуватися прийнятої наукової термінології, умовних символів та скорочень, уникати діалектизмів, засобів художньої літератури, нових іншомовних запозичень тощо.

Текст основної частини поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами (шрифт – 14 напівжирний) симетрично до тексту. Усі названі структурні частини роботи починаються з нової сторінки. Новий підрозділ друкується з тієї ж сторінки, на якій закінчився попередній, відступ між підрозділами – два полуторних інтервали. Відстань між заголовком розділу та заголовком підрозділу – два полуторних інтервали. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з кількох речень, їх

розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Після номера підрозділу ставлять крапку, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку записують заголовок підрозділу. В окремих випадках підрозділи поділяють на пункти, які нумерують у межах кожного підрозділу. Наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку записують заголовок пункту.

Не допускається розташування назв розділів, підрозділів, а також пунктів і підпунктів у нижній частині сторінки, якщо після неї міститься лише один рядок тексту. У такому разі назва підрозділу разом із тестом переноситься на наступну сторінку.

Не можна починати абзац внизу сторінки, якщо на ній поміститься тільки один рядок з нього. У такому разі слід переносити весь абзац на наступну сторінку. Аналогічно не можна переносити один рядок з абзацу на наступну сторінку.

У роботі дозволяється виділяти важливий текст таким чином: **напівжирний**, *курсив*, *напівжирний курсив* або підкреслений – але виділення по всьому тексту повинні бути виконані переважно в одному стилі. Не допускається робити виділення за допомогою інших шрифтів, крім Times New Roman, іншого розміру, крім 14, іншого інтервалу тощо.

Використовувані в роботі лапки повинні бути одного стилю: “” або «», або """, або „”. Аналогічною є вимога і до стилю апострофів: або ' , або ’ – однаково по всьому тексту.

Зазначаючи в тексті роботи прізвища та ініціали дослідників, необхідно дотримуватись одного стилю: О. В. Маруфенко, Г. Є. Стасько або О. Маруфенко, Г. Стасько. Між прізвищем та ініціалами (слідкуючи, щоб вони лишилися в одному рядку) необхідно використовувати нерозривний пробіл (стандартне сполучення клавіш «Shift – Ctrl – Пробіл»).

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами без знака № у правому верхньому куті. Крапка після номеру сторінки не ставиться. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. Проте на титульному аркуші зі змістом номера не ставляться, ставляться, але вони рахуються – таким чином нумерація починається з першої сторінки вступу, яка позначається «3» і так далі.

Література виписується за українським/російським алфавітом. Іноземна література – після вітчизняної мовою оригіналу за латинським алфавітом. Література оформляється належним чином відповідно до типу публікації. Інші інформаційні джерела, наприклад, адреси Інтернет-сайтів, виносяться у кінці списку.

Додатки не нумеруються, а позначаються великими літерами українського алфавіту (Додаток А, Додаток Б і т.д.). Для кожного додатку відводиться нова сторінка.

Правильно відформатований текст має виглядати так:

ЗМІСТ

(розрив сторінки)

ВСТУП

(1,5 інтервали до тексту)

(розрив сторінки)

РОЗДІЛ 1

НАЗВА – ПОДАЄТЬСЯ ПРОПИСНИМИ ЛІТЕРАМИ ЖИРНИМ ШРИФТОМ

(1,5 інтервали)

1.1. (Назва – невеликими літерами, з абзацом по ширині, жирним шрифтом)

(1,5 інтервали до тексту)

Текст – по ширині з відступом абзацу 1,25. Після тексту – 1,5 інтервали.

1.2. (Назва – невеликими літерами)

(розрив сторінки)

РОЗДІЛ 2

НАЗВА

2.1. (Назва – невеликими літерами)

2.2. (Назва – невеликими літерами)

(розрив сторінки)

ВИСНОВКИ

(розрив сторінки)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

(розрив сторінки)

ДОДАТКИ

2.2. Правила цитування та посилання на використані джерела в курсовій роботі

Однією з найважливіших вимог до написання курсової роботи є правильне використання джерел. Посилання на джерела, звідки запозичено матеріал або окремі результати дослідження, є обов'язковим елементом роботи, адже дає змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дає необхідну інформацію щодо нього, допомагає з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг і детальніше його вивчити при потребі. Неприпустимо запозичування чужих думок.

Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання. Якщо використовуються відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке наведено посилання в роботі.

Для курсових робіт рекомендованим способом посилань є наскрізна нумерація посилань. Допускаються такі форми посилань:

- на джерело в цілому;
- на певний фрагмент джерела;
- на групу джерел.

Посилання на джерело в цілому наводяться у вигляді порядкового номера цього джерела у списку використаної літератури, який вказується в квадратних дужках. Наприклад: [7].

Посилання на фрагмент документа слід наводити в квадратних дужках, у вигляді порядкового номера джерела за списком літератури з відокремленим від нього комою порядковим номером сторінки, звідки взято інформацію або наведено цитату, перед яким записується літера «с» з крапкою. Наприклад: [7, с. 103].

Якщо фрагмент в джерелі розміщується на декількох сторінках, їх номери записують через тире. Наприклад: [7, с. 103-104].

Посилання на думку, що поділяє декілька авторів або аргументоване в декількох роботах одного і того ж автора, оформляються шляхом зазначення в дужках всіх порядкових номерів документів у списку літератури, які розділяються крапкою з комою. Наприклад: [7; 52; 85; 93].

На всі ілюстрації і таблиці курсової роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» і «рисунок» в тексті пишуть скорочено, наприклад: див. табл. 1.2, див. рис. 2.4.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Запозичені висловлювання обов'язково беруть у лапки (оформлюють у вигляді цитати) та посилаються на першоджерело. Загальні вимоги до цитування такі:

- текст цитати треба починати і закінчувати лапками і наводити в тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, зберігаючи авторське написання;
- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Їх ставлять у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, у кінці);
- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело (наприклад, [4, с. 35]);
- при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок, коректним щодо оцінювання його результатів, і давати відповідні посилання на джерело;
- цитування не повинно бути ні надмірним, ні недостатнім.

Якщо текст цитується не за першоджерелом, а за іншим виданням чи документом, то посилання треба розпочати словами: «Цит. за:». Пряме цитування конкретного джерела не повинно перевищувати одного-двох абзаців.

Кількість прямих цитат на одній сторінці роботи не повинна перевищувати 2-3. Не допустимо подавати цитати у висновках.

Порушення цих вимог може призвести до кваліфікації дій автора як плагіату й до не допуску роботи до захисту.

2.3. Оформлення бібліографічного списку

Бібліографічний список або список використаних джерел – це список бібліографічних посилань на документи, які згадуються в тексті роботи. Він є важливим компонентом наукової роботи. Його зміст дозволяє скласти уявлення про масштаб і глибину теоретичного аналізу досліджуваної проблеми, а оформлення показує загальну культуру роботи з науковим документом. Список використаних джерел оформляють відповідно до існуючих вимог та подають після висновків з нової сторінки.

Бібліографічні описи, що включаються в бібліографічні списки, необхідно розташовувати в певному порядку. Кожен бібліографічний запис списку отримує порядковий номер і починається з нового рядка.

При оформленні списку використаних джерел для студентських наукових робіт можливе використання одного з видів побудов: алфавітного і порядкового.

При алфавітній побудові бібліографічного списку прізвища перших авторів і (або) заголовків розташовують в алфавітному порядку. У даному випадку існують вимоги до порядку розміщення в списку найменувань джерел, виданих різними мовами. При формуванні списку використаних джерел в алфавітному порядку він представляється у вигляді трьох частин. У першій частині представляються бібліографічні джерела, у яких для опису використовується кирилиця, тобто список складається за українсько-російським алфавітом, у другій частині – латиниця, тобто подаються іноземні джерела за англійським алфавітом, у третій – інші позначення (наприклад: ієрогліфи, арабське письмо). Нормативно-законодавчу базу, інтернет-ресурси розміщують паралельно з друкованими джерелами за алфавітом.

При порядковій побудові бібліографічного списку бібліографом елементи опису розташовують у порядку появи перших посилань на джерело в тексті роботи. При такому типі побудови опису джерел на різних мовах будуть розташовуватися в списку упереміш. При повторному посиланні на джерело в тексті роботи на посиланні наводиться його номер у бібліографічному списку (присвоєний при першому згадуванні джерела в тексті). Кожному документу, на який дається посилання в тексті роботи, повинен відповідати один бібліографічний запис у списку використаних джерел. При багаторазовому цитуванні в тексті роботи джерела повторно його найменування в список використаних джерел не допускається.

Список використаної літератури в курсовій роботі повинен складатись не менше, ніж із 30 позицій. Поява в тексті роботи цитат і посилань, які не представлені в списку літератури, є грубою помилкою. У списку використаних джерел можуть зазначатися джерела, на які немає посилань у тексті. Автори

тим самим показують, яка література була використана при підготовці роботи або вказують літературу в рекомендаційних цілях.

У додатку Д наведена інструкція з оформлення бібліографічних посилань на різні види документів в списку використаних джерел, складена з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015.

2.4. Правила оформлення таблиць, рисунків та додатків

Ілюстрації (фотографії, креслення, формули, схеми, діаграми, графіки) і таблиці необхідно наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, рисунок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування у тексті або в додатках. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис.1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, у яких лише повторюється те, що міститься в підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках «(рис.3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1». Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку дисертації або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначеннями номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Якщо в розділі є лише одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад, «...у табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад, «див. табл. 1.3». Якщо у тексті роботи зустрічається таблиця на усю сторінку, то вона повинна бути надрукована у додатку.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні частини таблиці на інший аркуш слово «Таблиця», назву і

номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл.1.2».

При використанні формул необхідно дотримуватися певних правил. Формули (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Найбільші, а також довгі і громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини (книги), розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток Б» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток. У тексті роботи посилання на додатки подаються у такі способи: (див. Додаток А), (Рис. Б. 1, Додаток Б), (на рис. Б. 2, Додаток Б зображена групова фотографія учасників ансамблю), (фрагменти танцю зображені на рис. Б. 1.3, Додаток Б).

При оформленні додатків окремою частиною (книгою) на титульному аркуші під назвою роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ». Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 - другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А.1) – перша формула додатка А.

2.5. Захист курсової роботи

До захисту допускаються студенти, які в повному обсязі виконали завдання курсової роботи і мають рецензію керівника, що є основою для оцінювання роботи. Курсова робота подається на кафедру не пізніше, як за 10

календарних днів до визначеної деканатом дати захисту, реєструється лаборантом кафедри у спеціальному журналі реєстрації курсових робіт та з позначкою про дату реєстрації передається науковому керівникові на рецензування. Рецензія надається за встановленою в університеті формою. Науковий керівник, перевібивши роботу, може повернути її для доопрацювання разом із письмовими зауваженнями. Студент повинен усунути виявлені недоліки у встановлений термін, після чого робота остаточно оцінюється.

Зміст курсової роботи має відповідати вимогам Закону України «Про вищу освіту», зокрема, п.7 статті 16 «Забезпечення якості вищої освіти» та п.6 статті 69 «Права інтелектуальної власності та її захист», у яких вказується, що заклади вищої освіти повинні здійснювати ефективні заходи з метою запобігання академічному плагіату: оприлюднювати (частково або повністю) наукові результати, отримані іншими особами, як результати власного дослідження або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання. На підставі вищезазначеного кафедри до захисту обов'язково повинні здійснити перевірку роботи на наявність плагіату. У разі виявлення факту академічного плагіату або невідповідності теми курсової роботи затвердженій, вона не приймається до рецензування й захисту. Студент виконує нову курсову роботу відповідно до затвердженої теми.

Після перевірки викладачем курсової роботи відбувається її публічний захист. Терміни захисту курсових робіт визначаються деканатами факультетів. Захист курсової роботи проводиться перед комісією у складі із двох-трьох викладачів кафедри. Фахова специфіка захисту курсових робіт уточнюється у методичних рекомендаціях, які розробляють кафедри. На захисті студент повинен виступити з коротким повідомленням (7-10 хвилин), у якому має представити: тему роботи, її актуальність, концептуальний апарат, охарактеризувати зміст розділів, представити основні результати і висновки наукового дослідження. Захист може супроводжуватись показом і коментарем наочного матеріалу (творчої роботи, виготовленої наочності, схем, графіків тощо), мультимедійною презентацією.

Після доповіді студент відповідає на запитання членів комісії та учасників засідання, на зауваження, що висловлені в процесі обговорення. Відповіді мають бути чіткими, конкретними і лаконічними. Науковий керівник характеризує особу, яка захищає роботу, її ставлення до роботи тощо. Коли керівник відсутній на захисті з поважних причин, то він подає письмовий відгук.

Оцінка, отримана студентом за результатами виконання і захисту курсової роботи, заноситься у відомість обліку успішності студентів та в залікову книжку із дотриманням чинних вимог до ведення цих видів навчальної документації. Відомість обліку успішності студентів академічної групи з курсових робіт передається у деканат факультету в день захисту. Захищена курсова робота з рецензією наукового керівника та зазначеною на титульній сторінці оцінкою зберігається на відповідній кафедрі впродовж терміну навчання студента, після чого знищується у присутності створеної на кафедрі комісії, про що складається акт про утилізацію.

Студент, який без поважної причини не подав курсову роботу у встановлений строк або не захистив її, вважається таким, що має академічну заборгованість. При отриманні незадовільної оцінки студент за рішенням комісії доопрацьовує курсову роботу в нормативно визначений строк (не пізніше останнього дня семестру, в якому заплановане її виконання).

Тематика курсових робіт щорічно коригується викладачами кафедри хореографії з урахуванням нових тенденцій у галузі хореографічної освіти, побажань спеціалістів, які рецензують роботи та рекомендацій Атестаційної комісії.

2.6. Критерії оцінювання курсової роботи

Оцінювання результатів захисту курсових робіт здійснюється в порядку, передбаченому прийнятою в Університеті 100-бальною накопичувальною системою контролю навчальних досягнень за такими орієнтовними показниками:

Критерії оцінювання		Максим. бал	Оцінка керівника
Наявність усіх елементів «Вступу» та правильність їх формулювання: <i>актуальності теми, мети, завдань, об'єкту і предмету, опису методів дослідження тощо</i>		10	
Загальна оцінка рівня складності й науковості (повнота реалізації мети і завдань у змісті роботи)	Рівень	Високий	18-20
		Достатній	15-17
		мінімально достатній	12-14
		недостатній	0-11
Повнота і якість аналізу джерельної бази, культура посилань на використані джерела, якість бібліографічного опису		5	
Структурованість, лаконічність, рівень узагальнення (доцільність співвідношень обсягів окремих розділів роботи, дотримання вимог до загального обсягу роботи тощо)		5	
Достовірність і обґрунтованість висновків, їхня відповідність завданням роботи		5	
Оцінка якості й доцільності використаних ілюстративних матеріалів		5	
Дотримання нормативних вимог щодо оформлення курсової роботи (Розділ 2 Положення про написання і захист курсових, бакалаврських і дипломних кваліфікаційних робіт у ПНПУ імені В.Г. Короленка)		5	
Дотримання графіка виконання роботи, оцінка самостійності її виконання		5	
Загальна оцінка курсової роботи науковим керівником		60	
Критерії оцінювання		Максим. бал	Оцінка комісії

Доповідь студента на захисті курсової роботи	Рівень володіння змістом роботи, повнота розкриття теми	20	
	Чіткість, логічність, послідовність, лаконічність доповіді, наявність унаочнення (за потреби)	10	
Повнота і коректність відповідей студента на поставлені питання		10	
Оцінка за захист курсової роботи		40	
Додаткові бали (наявність публікацій, доповідей на конференціях тощо)		10	

Після завершення написання й захисту курсової роботи керівник виставляє остаточну оцінку.

№	Оцінка			Зміст оцінки
	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	
1.	«Відмінно»	90-100 балів	A	<ul style="list-style-type: none"> - повна відповідність змісту роботи темі; - тема розкрита глибоко та повно; - правильно визначено концептуальний апарат дослідження; - дотримані норми наукової культури і грамотності написання тексту; - дотримані вимоги до написання та оформлення; - робота виконана на високому рівні складності й науковості; - повноцінно використана джерельна база; - систематизовано, якісно оформлено та вдало представлено систему ілюстративного матеріалу; - студентом виявлена самостійність при плануванні та виконанні дослідження; - здійснена апробація результатів дослідження; - виконання кваліфікаційної роботи відбувалося із дотриманням графіка; - наявний позитивний відгук керівника; - рецензент оцінив рівень роботи як дуже високий (відмінний); <p>впевнений, аргументований захист із використанням сучасних методів унаочнення, високий рівень володіння змістом роботи, чіткі та коректні відповіді на запитання.</p>
2.	«Добре»	83-89 балів	B	<ul style="list-style-type: none"> - зміст повністю відповідає темі роботи; - достатньо повне та глибоке розкриття теми; - правильно визначено концептуальний апарат дослідження; - у цілому дотримані норми наукової культури і грамотності написання тексту; - допущені незначні відхилення від вимог до написання та оформлення наукових робіт;

				<ul style="list-style-type: none"> - достатньо високий рівень складності й науковості виконаної роботи; - належним чином представлено й використано джерельну базу; - систематизовано та якісно оформлено систему ілюстративного матеріалу; - виявлено певну самостійність при плануванні та виконанні дослідження; - виконання кваліфікаційної роботи відбувалося із дотриманням графіка; - загалом позитивний відгук керівника; - рецензент, висловивши несуттєві зауваження та побажання, оцінив рівень роботи як високий («добре» – за національною шкалою); - у цілому впевнений, аргументований захист, хороший рівень володіння змістом дослідження, правильні відповіді на запитання.
3.		75-82 балів	С	<ul style="list-style-type: none"> - зміст відповідає темі роботи; - тему в цілому розкрито; - у цілому правильно визначено концептуальний апарат дослідження; - наявні окремі порушення норм наукової культури і грамотності написання тексту; - допущені окремі відхилення від вимог до написання та оформлення наукових робіт; - достатній рівень складності й науковості виконаної роботи; - достатній рівень представлення і використання джерельної бази; - якісно оформлено та представлено ілюстративний матеріал; - наявні елементи самостійності студента при плануванні та виконанні дослідження; - у цілому графік виконання кваліфікаційної роботи дотримувався; - наявні незначні зауваження у відгуку керівника; - рецензент, вказавши на ряд недоліків, оцінив рівень її виконання як достатньо високий («добре» - за національною шкалою); - у цілому логічний, аргументований виступ, правильні відповіді на питання і зауваження рецензента.
4.	«Задовільно»	68-74 балів	D	<ul style="list-style-type: none"> - зміст значною мірою відповідає темі роботи; - недостатньо повне розкриття теми; - концептуальний апарат дослідження потребує окремих уточнень; - є певні відхилення від вимог до написання та оформлення наукових робіт; - допущені окремі порушення вимог до наукової культури та літературного оформлення тексту; - посередній рівень складності й науковості виконаної роботи; - джерельну базу представлено і використано не повною мірою;

				<ul style="list-style-type: none"> - ілюстративний матеріал фрагментарно представляє зміст роботи, є суттєві зауваження до його оформлення; - студент не виявив самостійності у процесі планування та виконання дослідження; - спостерігалися порушення графіка виконання роботи (що зафіксовано у протоколах кафедри та відгуку наукового керівника); - наявні суттєві зауваження у відгуку керівника та рецензії; - невпевнений виступ на захисті, неповні або некоректні відповіді на запитання членів комісії та зауваження рецензента.
5.		60-67 балів	Е	<ul style="list-style-type: none"> - зміст значною мірою відповідає темі роботи; - неповне розкриття теми; - концептуальний апарат дослідження потребує суттєвих уточнень; - наявні суттєві порушення норм наукової культури і літературного оформлення тексту, - допущені суттєві відхилення від вимог до написання та оформлення наукових робіт; - рівень складності й науковості виконаної роботи мінімально достатній; - рівень представлення й використання джерельної бази мінімально достатній; - наявний ілюстративний матеріал має випадковий, несистематизований характер, є суттєві зауваження до його оформлення; - студент не виявив здатності до самостійного планування та виконання дослідження; - допущено серйозні порушення графіка виконання кваліфікаційної роботи, зафіксовані у протоколах кафедри та відгуку наукового керівника; - у відгуку керівника зафіксовано ряд зауважень; - рецензент вказує на ряд суттєвих недоліків у роботі, оцінюючи її мінімальним позитивним балом («задовільно») за умові позитивного захисту; - мінімально достатній рівень володіння змістом дослідження, невпевнений виступ, нечіткі та неповні відповіді на питання членів комісії та зауваження рецензента.
6.	«Незадовільно» з можливістю доопрацювання роботи за попередньою темою	35-59 балів	FX	<ul style="list-style-type: none"> - спостерігається невідповідність змісту темі роботи; - не розкрито тему дослідження; - концептуальний апарат дослідження визначено невірно; - виявлено значну кількість помилок у розкритті змісту дослідження; - не дотримані норми наукової культури і літературного оформлення тексту, - кваліфікаційна робота не відповідає чинним вимогам до написання та оформлення наукових робіт;

				<ul style="list-style-type: none"> - недостатній рівень складності й науковості виконаної роботи; - поверхово представлено і використано джерельну базу; - відсутність або низька якість ілюстративного матеріалу; - виявлено нездатність до самостійного планування та виконання дослідження; - недотримання графіку написання роботи, зафіксоване у протоколах кафедри та відгуку наукового керівника; - негативний відгук наукового керівника; - рецензент вказує на системні недоліки у роботі, оцінюючи її негативно («незадовільно» - за національною шкалою); - невпевнений виступ на захисті, низький рівень володіння змістом роботи, відсутність відповідей на питання та зауваження.
7.	<i>«Незадовільно» з обов'язковим виконанням курсової роботи за новою темою</i>	1-34 балів	F	<ul style="list-style-type: none"> - зміст не відповідає темі роботи; - не розкрито тему дослідження; - виявлено плагіат; - робота не відповідає вимогам до написання й оформлення наукових робіт; - робота має ненауковий характер; - відсутність ілюстративного матеріалу; - студент виявив нездатність до самостійного планування та виконання дослідження;; - невиконання графіку написання бакалаврської роботи (що зафіксовано у протоколах кафедри); - негативний відгук наукового керівника; - негативний відгук рецензента («незадовільно» - за національною шкалою); - студент не володіє змістом роботи, що виявилось у відсутності її презентації на захисті; - студент не в змозі відповісти на питання членів комісії та зауваження рецензента.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Важинський С., Щербак Т. Методика та організація наукових досліджень. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
2. Єщенко В. О., Копитко П. Г., Костогриз П. В.; Опришко В. П. Основи наукових досліджень в агрономії : підруч. / за ред. В. О. Єщенка. Вінниця : ПП «ТД «Едельвейс і К»», 2014. 332 с.
3. Зацерковний В., Тішаєв І., Демидов В. Методологія наукових досліджень. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
4. Кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «Магістр»: методичні рекомендації для студентів спеціальності 024 Хореографія / уклад.: О. Ю. Енська, А. І. Максименко, І. О. Ткаченко. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 59 с.
5. Кириченко О. І. Написання та оформлення курсових робіт з фаху : метод. реком. для студ. мистецького факультету. Кропивницький : Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2020. 42 с.
6. Кириченко О. І. Написання та оформлення курсових, кваліфікаційних і магістерських робіт з дисципліни «Теорія та методика викладання образотворчого мистецтва» : метод. реком. для студ. мистецького факультету за напрямами підготовки 6.020205 Образотворче мистецтво*, 7.02020501 Образотворче мистецтво*, 8.02020501 Образотворче мистецтво*. Кіровоград : Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2016. 50 с.
7. Колесников О. Основи наукових досліджень. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
8. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Алерта, 2014. 620 с.
9. Косаковська Л. П. Методика роботи з хореографічним колективом : метод. реком. до курс. роб. для студ. спец. 6.020202 «Хореографія» на базі ОКР «Бакалавр». Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2017. 24 с.
10. Кошель А. П., Кошель В. М. Методичні рекомендації до написання курсових робіт студентами спеціальності «Дошкільна освіта». Чернігів : ТОВ «Чернігівська картонажно-поліграфічна фабрика», 2020. 60 с.
11. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2006. 206 с.
12. Кудінов І. О. Основи наукового цитування. URL: <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Kudinov-I.O.-Osnovi-naukovogo-cituvannya.pdf> (дата звернення: 25.11.2020).
13. Мартиненко О. В. Методичні рекомендації до написання та захисту курсової роботи з дисципліни «Теорія і методика роботи з хореографічним колективом» для здобувачів I рівня вищої освіти спеціальності 024 Хореографія. Бердянськ : Бердянський державний педагогічний університет, 2018. 30 с.

14. Мартиненко О. В. Наукова робота студентів спеціальності «Хореографія» : навч.-метод. реком. Бердянськ : Видавець БДПУ, 2018. 204 с.
15. Марцин В. С., Міценко Н. Г., Даниленко О. А. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Львів : Ромус-Поліграф, 2012. 128 с.
16. Методичні рекомендації щодо виконання магістерської роботи для студентів денної та заочної форми навчання, галузь знань 02 Культура і мистецтво, зі спеціальності 024 Хореографія / розроб. О. Плахотнюк. Львів : Кафедра режисури та хореографії ЛНУ імені Івана Франка 2020. 71 с.
17. Мокін Б. І., Мокін О.Б. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.
18. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. А.Є. Конверського. К. : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
19. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсан., аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
20. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль, 2014. 272 с.
21. Оформлення курсових, дипломних і магістерських робіт: методичні вказівки для студентів біологічного факультету / С. О. Волгін, С. О. Гнатуш, В. В. Манько. 3-тє вид., випр. і доп. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2012. 52 с.
22. Положення про курсові та кваліфікаційні роботи : проект. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка. 24 с.
23. Положенням про організацію навчального процесу в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г.Короленка. URL: http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/pologenyua_pro_osvitnii_proces_pnpu.pdf
24. Приклади оформлення бібліографічного опису відповідно до ДСТУ 8302:2015. URL: <http://aphd.ua/pryklady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015> (дата звернення: 25.11.2020).
25. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 25.09.2020. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25.11.2020).
26. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
27. Рудницька О. П., Болгарський А. Г., Свистельнікова Т. Ю. Основи педагогічних досліджень : навч.-метод. посіб. Київ, 1998. 145 с.
28. Сисоєва С., Кристопчук К. Методологія науково-педагогічних досліджень. Рівне : Волинські обереги, 2013. 360 с.
29. Сосіна В. Ю. Методичні вказівки до написання курсових (дипломних, магістерських) робіт для студентів факультету фізичного виховання спеціальності 024 «Хореографія». Львів, 2018. 16 с.
30. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.

31. Чайченко Н. Н., Семенов О. М., Артюшкіна Л. М., Рудь О. М. Науково-дослідна робота магістрантів : навч. посіб. Суми : СОІППО, 2011. 72с.
32. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методологія дослідницької діяльності : підручн. К. : Знання, 2011. 310 с.
33. Шейко, В. М., Богоцький Ю. П., Кушнарєнко Н. М. Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства : навч. посібник. Харків : ХДАК, 2016. 329 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА
КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЇ

КУРСОВА РОБОТА

з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін

на тему:

**«ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ
СУЧАСНОЇ БАЛЬНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ»**

Студентки ІV курсу, групи Х-49
денної форми навчання
спеціальності 014 Середня освіта
(Хореографія)

Власенко Вікторії Вікторівни

Керівник: канд. пед. наук,
доцент Жиров О. А.

Значення оцінки _____

Кількість балів _____

Члени комісії

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

м. Полтава – 2020 рік

Додаток Б
*Зразок оформлення змісту курсової роботи
з методики викладання хореографії*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	7
1.1. Сучасні підходи до трактування категорії «естетичне виховання»...7	
1.2. Формування творчої особистості засобами мистецтва	10
1.3. Вплив хореографічного мистецтва на структуру естетичної культури особистості.....	14
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ СУЧАСНОЇ БАЛЬНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ В РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ	19
2.1. Бальний танець як особлива форма пізнання світу.....	20
2.2. Формування творчої особистості засобами сучасної бальної хореографії.....	24
2.3. Виховний потенціал соціально-культурної діяльності колективу спортивного бального танцю.....	29
ВИСНОВКИ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38
ДОДАТКИ	44

Додаток В

Зразок оформлення структури вступу для курсової роботи з методик викладання хореографії

Тема: Естетичне виховання особистості засобами засобами сучасної бальної хореографії.

Мета дослідження – узагальнити й теоретично обґрунтувати шляхи здійснення естетичного виховання засобами сучасної бальної хореографії.

Завдання:

1. Опрацювати психолого-педагогічну літературу з обраної теми.
2. Проаналізувати сучасні підходи до трактування категорії «естетичне виховання».
3. Установити вплив танцювального мистецтва на формування особистості та структуру естетичної культури особистості.
4. Розкрити особливості пізнання світу та формування творчої особистості засобами сучасної бальної хореографії.
5. Виявити й теоретично обґрунтувати виховний потенціал соціально-культурної діяльності колективу спортивного бального танцю.

Об'єкт дослідження – естетичне виховання особистості.

Предмет дослідження – естетичне виховання особистості засобами сучасної бальної хореографії.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, методи класифікації, систематизація та узагальнення теоретичних даних, представлених у філософській і психолого-педагогічній літературі); емпіричні (бесіда, спостереження, оцінка продуктів діяльності), праксиметричні (вивчення та узагальнення досвіду педагогів та вчених, аналіз нормативно-правових документів).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, що нараховує 30 найменувань. Роботу доповнюють таблиці, схеми та додатки. Загальний обсяг курсової роботи – 38 сторінок, із них 29 – основного тексту.

Додаток Г

Рекомендована тематика курсових робіт з теорії та методики викладання хореографічних дисциплін

1. Хореографічні вправи як засіб запобігання і корекції захворювань опорно-рухового апарату.
2. Балетне мистецтво у творчості зарубіжних та українських композиторів.
3. Розвиток естетичного сприймання молодших школярів на уроках хореографії.
4. Використання українських народних казок у сюжетах дитячих танців.
5. Між предметні зв'язки на уроках хореографії в початкових класах.
6. Вплив хореографічного мистецтва на становлення особистості дитини.
7. Інтеграція хореографічного і музичного мистецтва.
8. Інтеграція хореографічного і драматичного мистецтва.
9. Інтеграція хореографічного і образотворчого мистецтва.
10. Психолого-педагогічні аспекти хореографічної діяльності.
11. Балетне мистецтво вітчизняних композиторів.
12. Використання ігор на уроках хореографії.
13. Хореографічна спадщина Полтавщини.
14. Український танець як засіб виховання особистості.
15. Регіональні особливості лексики українського народного танцю.
16. Використання музичних інструментів у хореографічному творі.
17. Значення і практичне використання реквізиту і декорацій в хореографічному творі.
18. Трансформація побутових танців в сюжетні на прикладі кадрилі.
19. Значення хореографічного малюнку в розкритті сюжету хороводів
20. Роль пантоміми і пози в розкритті драматургії танцю.
21. Специфіка постановки вокально-хореографічної композиції.
22. Неокласика і її місце в сучасному хореографічному мистецтві.
23. Етапи становлення школи класичного танцю.
24. Значення класичного екзерсису у підготовці студентів сучасної бальної хореографії.
25. Значення класичного танцю в процесі підготовки танцюристів в хореографічних гуртках та студіях.
26. Естетичне виховання особистості засобами сучасної бальної хореографії.
27. Роль adagio у вихованні навичок класичного танцю.
28. Специфіка роботи балетмейстера у дитячих хореографічних колективах.
29. Засновники системи викладання класичного танцю як навчальної дисципліни.
30. Вплив народного танцю на розвиток сучасної хореографії.
31. Становлення та розвиток спортивних бальних танців на Полтавщині.
32. Роль видатних українських балетмейстерів у розвитку національного хореографічного мистецтва.
33. Роль сценічного костюма в практиці роботи танцювального колективу.
34. Історія розвитку танцювальних карнавалів.

35. Вплив танцювальної культури народів світу на формування репертуару хореографічного колективу.
36. Використання музично-хореографічних ігор у роботі з дітьми молодшого шкільного віку.
37. Використання надбань історико-побутової хореографії у роботі з дитячим танцювальним колективом.
38. Значення класичного танцю в хореографічній освіті.
39. Класичний екзерсис та його місце у сучасному хореографічному мистецтві.
40. Історія виникнення та розвитку класичного танцю.
41. Значення класичного танцю для сучасної бальної хореографії.
42. Позитивний вплив хореографічного мистецтва на самопочуття дитини.
43. Використання хореотерапевтичних методів на уроках в загальноосвітній школі.
44. Засновники системи викладання класичного танцю як дисципліни в навчальних закладах.
45. Специфіки викладання допоміжних і зв'язуючи рухів у класичному екзерсисі.
46. Організація уроку класичного танцю у гуртках та хореографічних студіях.
47. Методичні особливості хореографічної роботи з дітьми дошкільного віку.
48. Становлення балетного жанру у творчості українських композиторів.
49. Н. Уварова і традиції розвитку народного хореографічного мистецтва на Полтавщині.
50. Танцювальна музика в операх М. Лисенка.
51. Використання музично-рухливих ігор на підготовчому етапі навчання хореографії.
52. Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами хореографічного мистецтва.
53. Теорія та методика «музичного руху» в контексті естетичного виховання дитини.
54. Теоретико-педагогічна спадщина А.Я. Ваганової.
55. Організація хореографічних заходів у системі позашкільної освіти.
56. Специфіка організації навчально-виховного процесу у колективі спортивного бального танцю.
57. Організація хореографічних заходів для вихованців закладів інтернатного типу.
58. Програмно-методичне забезпечення діяльності колективу фольклорно-стилізованого танцю.
59. Формування творчої особистості в колективі спортивного бального танцю.
60. Фізичне виховання дітей і молоді засобами спортивного бального танцю.
61. Особливості професійно-практичної підготовки майбутніх учителів хореографів у системі педагогічної освіти.

62. Розвиток школи українського народного танцю (на прикладі діяльності видатних педагогів-хореографів другої половини ХХ ст.).
63. Формування правильного дихання в учнів молодшого шкільного віку на заняттях з хореографії.
64. Генезис бальної хореографії в контексті загальноосвітніх процесів.
65. Еволюція народно-сценічного танцю та перспективи його розвитку.
66. Contemporary dance та його виховне значення.
67. Формування емоційної сфери студентів засобами хореографії.
68. Стилізований народний танець: теорія, історія, методика викладання.
69. Формування хореографічної культури молодших школярів засобами спортивного бального танцю.
70. Культурно-історичні аспекти генези й розвитку мистецтва Іспанії (або іншої країни за вибором студента).
71. Синтез мистецтв в хореографічній роботі з дітьми початкового рівня навчання.
72. Використання зразків видатних балетмейстерів минулого та сучасності в навчально-виховному процесі хореографічних колективів.
73. Формування національної свідомості молоді на зразках українського хореографічного мистецтва.
74. Патріотичне виховання дітей засобами українського народної хореографії.
75. Використання інноваційних методів навчання на уроках хореографічного спрямування.
76. Розвиток творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку засобами хореографічного мистецтва.
77. Творчий розвиток молодших школярів у процесі музично-хореографічної діяльності.
78. Формування творчої особистості засобами сучасної хореографії.
79. Впровадження методів танцювальної терапії в систему роботи дитячих хореографічних колективів.
80. Розвиток та формування емоційної і чуттєвої сфери дитини в процесі танцювальної діяльності.
81. Виховання культури поведінки дітей засобами бальної хореографії.
82. Особливості застосування засобів фізичної культури на уроках хореографії.
83. Особливості застосування ігрової діяльності в роботі дитячих хореографічних колективів.
84. Специфіка роботи балетмейстера-постановника в дитячому хореографічному колективі.
85. Навчально-виховний вплив репертуару дитячих хореографічних колективів.
86. Специфіка роботи педагога-хореографа з акомпаніатором у танцювальних колективах різного напрямку.
87. Особливості організації виховної роботи в дитячому хореографічному колективі.

88. Історія розвитку бальної хореографії.
89. Формейшн – синтез мистецтва і спорту.
90. Розвиток художньої самодіяльності у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка (на прикладі народного танцювального ансамблю «Весна»).
91. Розвиток художньої самодіяльності у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка (на прикладі народного танцювального ансамблю «Грація»).
92. Творча спадщина видатних балетмейстерів (за вибором студентів – Серж Лифар, Айседора Дункан, Михайло Фокін, Вацвал Ніжинський, Моріс Бежар, Михайло Баришніков, Рудольф Нурієв, Павло Вірський, Василь Верховинець, Ігор Моїсеєв, Юрій Григорович, Асаф Мессерер, Олексій Єрмолаєв, Касьян Голейзовський, Леонід Якобсон, Борис Єйфман, Маріус Петіпа тощо).

Додаток Д
Зразок оформлення списку використаної літератури

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
<p>Книги: Один автор</p>	<p>1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с.</p> <p>2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с.</p> <p>3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с.</p> <p>4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.</p> <p>5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с.</p> <p>6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с.</p> <p>7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с.</p> <p>8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.</p>
<p>Два автори</p>	<p>1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с.</p> <p>2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с.</p> <p>3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.</p> <p>4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с.</p> <p>5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с.</p> <p>6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.</p>

Три автори	<p>1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.</p> <p>2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с.</p> <p>3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.</p> <p>4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.</p>
Чотири і більше авторів	<p>1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с.</p> <p>2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.</p> <p>3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.</p> <p>4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.</p> <p>5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.</p>
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<p>1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.</p> <p>3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p>
Без автора	<p>1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодні (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с.</p> <p>2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с.</p> <p>3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с.</p> <p>4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.</p> <p>5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с.</p> <p>6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с.</p>

	<p>7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с.</p> <p>8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с.</p> <p>9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с.</p> <p>10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с.</p> <p>11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.</p>
<p>Багатотомні видання</p>	<p>1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.</p> <p>2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Сеницына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с.</p> <p>3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с.</p> <p>4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p> <p>5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p>
<p>Автореферати дисертацій</p>	<p>1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>

<p>Дисертації</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Авдеєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок ХХ ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
<p>Законодавчі та нормативні документи</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
<p>Архівні документи</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.

Патенти	<p>1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
Препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр«Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні показники	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).</p>

	<p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p> <p>4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с.</p> <p>5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).</p>
<p>Частина видання: книги</p>	<p>1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493.</p> <p>2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.</p> <p>3. Коломоець Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p>
<p>Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)</p>	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p>

	<p>5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>
<p>Частина видання: довідкового видання</p>	<p>1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p> <p>2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломoeць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p> <p>3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.</p>
<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<p>1. Коломoeць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.</p> <p>3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.</p> <p>4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.</p>
<p>Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)</p>	<p>1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>2. Коломoeць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p> <p>3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15.</p> <p>5. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016.</p>

	Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Електронні ресурси	<p>1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>